

uit de literatuur

OMROEPUBLIEK

Ronald E. FRANK and Marshall G. GREENBERG,

Audiences for Public Television, Sage Publications, London, 1982, 230 blz.

Dit werk is het resultaat van een grootschalig onderzoek naar de samenstelling van het televisiepubliek met als doel de programmators van 'public television' in de V.S. betere richtlijnen te geven om een bepaalde doelgroep kijkers te bereiken. Dit is noodzakelijk gebleken gezien de zware concurrentie van pay television, cable en homevideo in de V.S. M.a.w. de auteurs - beiden uit de marketing wereld - hielden zich bezig met de vraag: wie kijkt er televisie en waarom? Het resultaat van het onderzoek hangt natuurlijk af van de werkmethode die wordt toegepast. Aan de hand van een gedetailleerde analyse van de verschillende vormen van vrijetijdsbesteding deelden Frank en Greenberg het Amerikaanse publiek in 14 groepen, volgens de interessesfeer (en niet op de eerste plaats volgens leeftijd of geslacht). Zo onderscheidde ze de kunst-en-culturele-activiteiten-groep van bijvoorbeeld de sport-en-wetenschappen-groep. Uiteindelijk blijkt uit de studie dat de programmatiek van public television maar weinig is aangepast aan het soort publiek dat min of meer regelmatig public television bekijkt. Dit boek is tenslotte een goed en duidelijk voorbeeld van de manier waarop aan marktstudie wordt gedaan.

L.M.

R. BROWN,
Characteristics of Local Media Audiences, Gower Publishing Company, Hampshire, 1983, 130 blz.

Het onderzoek dat in dit boek wordt samengevat, werd uitgevoerd door het Centre for Television Research. Het werd gefinancierd door de BBC en de Royal Commission on the Press. In de studie wordt nagegaan, uitgaande van de 'uses and gratifications'-theorie, welk soort publiek naar lokale radio's luistert, hoe ze dit doen en waarom.

Dit rapport bevat een schat aan informatie voor elke vrije (lokale) radiomaker.

D.D.G.

J. P. ROBINSON
Daily News Habits of the American Public, ANPA News Research Report, nr.15, sept., 1978, 7 blz.

Een onderzoek naar de nieuws-consumptiepatronen van 1519 Amerikaanse volwassenen, uitgevoerd door het Survey Research Center van de Universiteit van Michigan.

D.D.G.

KINDEREN EN TV

Kinderen en Televisie, Themanummer van het maandblad 'Jeugd en Samenleving'. Ambo, Baarn, sept. 1984, 112 blz.

Boeken over 'kinderen en televisie' zijn schaars. Dit themanummer is dan ook een welkome aanvulling bij en actualisering van het 5 jaar oude 'Ze kunnen me niet horen, want er zit glas tussen' (Baarn, 1979) van Ad Kooyman en Suzanne Piët.

In negen artikelen worden verschillende aspecten behandeld. Reeds in het eerste wordt gesteld dat 'kinderen en televisie' een wel heel wat breder onderwerp is dan kindertelevisie. Spijtig genoeg beperken de volgende artikelen zich meestal wel tot deze enge definitie (bvb. Kijkgedrag van kinderen, Hoe een jeugdserie wordt gemaakt, Opkomst van de jeugdjournalistiek, Een week kinderprogramma's).

En wanneer men het over kindertelevisie heeft, blijft het bij een kritische beschrijving van bestaande (wan-)toestanden. Behalve in het eerste artikel (17 stellingen van een criticus) missen we een globale visie op 'kinderen en televisie' en toekomstopties voor een volwassen kindertelevisiebeleid.

Tenslotte betreuen we het dat, buiten de bespreking van het boek 'Kindertelevisie' (Leuven, 1981) van Eric Hulsens, nergens aandacht wordt besteed aan of vergeleken wordt met de Vlaamse (kinder-)televisie.

"Kinderen en Televisie" is dus wel zeer leerrijk voor wie geïnteresseerd is in de actuele kindertelevisie in Nederland, maar men wordt geacht er zelf zijn conclusies uit te distilleren. Toch zouden wij in Vlaanderen een soortgelijk werk zeker appreciëren.

B.K.

AUTEURS- EN MEDIARECHT

H. C. JEHORAM,
Kernpunten van Intellectuele Eigendom en Mediarecht,

Tjeenk Willink, Zwolle, 1984, 234 blz.

In deze bundel zijn een 23-tal, hier en daar bijgewerkte artikelen, preadviezen en lezingen van de auteur opgenomen betreffende het auteurs- en mediarecht en het recht van de industriële eigendom. In verband met de media wordt ingegaan op de gedrukte media, de omroep en de nieuwe elektronische media. Niet enkel het Nederlandse recht desbetreffende wordt behandeld, maar ook de belangrijkste internationale verdragen.

Deze bundel is vooral bestemd voor de toemennende schare van practici en belangstellenden voor dit specifieke rechtsgebied.

D.D.G.

W. NORDEMANN, K. VINCK, P. HERTIN,
Droit d'Auteur International et Droits Voisins, Bruylant, Brussel, 1983, 614 blz.

Vertaling van een oorspronkelijk in het Duits gepubliceerd boek. Het gaat om een commentarierende reproductie - één van de meest complete op dit ogenblik - van de verschillende internationale conventies die het traditionele auteursrecht en de meer recente nevenrechten regelen. Bijzonder handig is het overzicht van de ondertekende internationale verdragen in alle landen van de wereld, ook al is het commentariërend gedeelte enkel bedoeld voor de duitstalige landen en de lidstaten van de Europese Gemeenschap.

G.D.M.

ONDERZOEKSMETHODIEK

K.M. STOKKING,
Interpreten en Evalueren, Methodologie rondom de Uitkomsten van Onderzoek, Van Loghum Slaterus, 1984, 290 blz.

Uitkomsten van onderzoek spreken niet voor zichzelf; zij moeten geïnterpreteerd worden. Meestal zijn verschillende interpretaties mogelijk. In de meeste handboeken over methodologie en statistiek van sociaal-wetenschappelijk onderzoek wordt aan dit aspect niet zoveel aandacht besteed. Dat is ook moeilijk, omdat verschillende factoren tegelijk een rol spelen: theorieën, het opzet van het onderzoek, de aard van de gegevensverzameling, technieken voor de analyse van de gegevens en tenslotte ook nog de doelstelling van het onderzoek en de situatie waarin het wordt uitgevoerd.

In dit boek gaat de auteur nader in op de problematiek van het interpreteren van onderzoeksresultaten. Hij behandelt niet enkel een aantal aspecten van de methodologie van sociaal-wetenschappelijk onderzoek, maar ook van de onderzoekspraktijk. Behalve meer traditionele onderdelen als onderzoeksopzet en statistische analyse bespreekt Stokking ook kwalitatief onderzoek, actie-onderzoek en het werken met modellen. Tevens komt het gebruik van de resultaten van onderzoek aan de orde.

Aan het einde van elk hoofdstuk worden suggesties gedaan voor verdere studie.

D.D.G.

NIEUWE MEDIA / MEDIATECHNOLOGIE

Alan SIMPSON,
Facsimile,
Eurodata Foundation Guides for Managers,
London, 1984, 88 blz.

'Facsimile' is het derde boekje uit een serie van 'korte handleidingen voor managers'.

De bedoeling van deze en andere publikaties uit de reeks is aan bedrijfsleiders en kaderpersoneel op een snelle wijze de basisnoties te verstrekken betreffende nieuwe communicatietechnieken die nu of in de nabije toekomst een rol van betekenis kunnen spelen in het bedrijf.

In deze uitgave worden de technische en financiële aspecten van facsimile (of telecopie) besproken. Facsimile is het via telecommunicatieverbindingen (bijv. de telefoonlijnen) verzenden van originele documenten.

De auteur geeft tevens een overzicht van de stand van zaken en de toepassingen in een aantal Europese landen.

Interessant is ook de verklarende woordenlijst die achteraan in het boek werd opgenomen.

D.D.G.

S. K. CARD, T. P. MORAN, A. NEWELL,
The Psychology of Human-Computer Interaction,
Lawrence Erlbaum Ass., Hillsdale/New Jersey/London, 1983, 469 blz.

Bij het ontwerpen van interactieve computerprogramma's is het van zeer groot belang dat er een voorafgaand inzicht bestaat in de wijze waarop een computer-mens 'dialoog' verloopt. Het doel van dit boek is een wetenschappelijke basis te leggen voor een toegepaste psychologie die zich met deze interactie tussen mens en computer bezighoudt. Het beoogt tevens de kloof te overbruggen tussen de theoretische kennis van het menselijk gedrag en de concrete toepassing hiervan op het vlak van de communicatie tussen mens en machine.

D.D.G.

R. YEATES,
Prestel in the Public Library,
British Library, West Yorkshire, 1982, 134 blz.

A. SHELDON,
Prestel in the Library Context,
British Library, West Yorkshire, 1982, 61 blz.

R. BARRETT,
Further Developments in Optical Disc Technology and Applications,
British Library, West Yorkshire, 1984, 35 blz.

In de reeks '*Library and Information Research Reports*' verscheen een aantal onderzoeksrapporten betreffende het gebruik van nieuwe communicatiesystemen door en voor bibliotheken. De hierboven geciteerde boekjes zijn voorbeelden hiervan.

'*Prestel in the Public Library*' is een verslag van de reacties van het publiek en het personeel van 36 bibliotheken en andere openbare instellingen op het gebruik van videotex (Prestel is de naam van het Britse systeem).

'*Prestel in the Library Context*' is het rapport van twee seminars 'Prestel in Public Libraries' die in november 1981 werden georganiseerd en waarop enkele onderzoeksrapporten inzake dit onderwerp werden voorgesteld.

Tenslotte is '*Further Developments in Optical Disc Technology and Applications*' het verslag dat de auteur maakte van een studiereis in de V.S. in april 1983. Barrett maakte een inventaris van de toenmalige stand van zaken betreffende de beeldplaat als opslagmedium en het gebruik daarvan in bibliotheken.

D.D.G.

F. WILLIAMS,
The Communications Revolution,
SAGE Publications, Beverly Hills/London/New Delhi, 1982, 285 blz.

Williams beschrijft de wijze waarop de huidige 'communicatierevolutie' is tot stand gekomen. Hij vertrekt hierbij van een aantal mijlpalen uit de geschiedenis van de menselijke communicatie (schrift, boekdrukkunst, telefoon,...) en eindigt met enkele toekomstprojecties.

Daartussen gaat de auteur in op de mogelijke gevolgen van deze (r)evolutie op de maatschappij in het algemeen en op het menselijk handelen in het bijzonder (vrije tijd, werk, gezondheid, opvoeding, enz.).

Alhoewel in het boek heel wat feitenmateriaal is opgenomen, laat Williams zijn fantasie hier en daar de vrije loop. Dit boek heeft dan ook niet de pretentie een wetenschappelijk naslagwerk te zijn, doch eerder een vlot leesboek voor elkeen die over dit onderwerp iets wil opsteken.

D.D.G.

K. BREPOHL, H.W. ROTHER,
Akzeptanz und Nutzen sowie Wirkungen von Bildschirmtext,
VDE-Verlag GmbH, Berlin, 1984, 84 blz.

Sinds drie jaar wordt een openbare videotextproef gehouden in de regio's Berlijn en Düsseldorf/Neuss. Deze experimenten worden van bij de aanvang begeleid door sociaal-wetenschappelijk onderzoek.

Dit boek geeft een bondig overzicht van de resultaten van dit onderzoek. Naast een inhoudsanalyse van het aanbod, wordt ook een beeld gegeven van de manier waarop dit medium wordt gebruikt, van het profiel van de gebruiker en van de gevolgen van de introductie van Bildschirmtext op het dagelijks leven van de gebruiker.

D.D.G.

M. CLIFFORD,
The Complete Guide to Satellite TV,
TAB Books Inc., USA, 1984, 250 blz.

Een technisch handboek waarin de werking van een omroepsatelliet (verzending en ontvangst van het signaal, kabel- en antenne-ontvangst, gebruikte frequenties, e.d.) wordt beschreven. Tevens wordt uitgelegd hoe een eigen schotelantenne moet worden gebouwd

en gebruikt. Achteraan het boek is een verklarende woordenlijst opgenomen.

D.D.G.

E. A. FEIGENBAUM, P. McCORDUCK,
De Vijfde Generatie, de Strijd om de Zelfdenkende Computer,
Elsevier, Amsterdam/Brussel, 1984, 237 blz.

De westerse computerindustrie heeft tot op heden glansrijk de concurrentieslag met de Japanse markt doorstaan. Er staat echter een nieuwe generatie supercomputers op het punt dit technologisch evenwicht te verstoren. Deze computers van de zg. 'vijfde generatie' moeten in staat worden geacht de capaciteiten van het menselijk brein te benaderen of zelfs te overtreffen en kunnen zonder tussenkomst van ingewikkelde computertalen met de gebruiker communiceren.

De Japanse industrie - waarvan velen dachten dat ze alleen in staat was om bepaalde producten op een goedkope manier te kopiëren - heeft een gewaagd plan op stapel staan om in de komende vijftien jaar de 'denkende' supercomputer te ontwikkelen en deze, samen met de programma's, tot algemene gebruiksgoederen te maken. Deze plannen, die in een gevorderd stadium zijn, zouden - indien er niet snel en alert door het Westen gereageerd wordt, een enorme bedreiging kunnen vormen voor de Amerikaanse en Europese computerindustrie.

Eén en ander wordt op een vlotte, essayistische wijze uit de doeken gedaan in 'De Vijfde Generatie'.

D.D.G.

T. HOLLINS,
Beyond Broadcasting: Into the Cable Age,
BFI Publishing, London, 1984, 385 blz.

De stelselmatige uitbouw van het kabelnet als breedband-transmissiesysteem zal een transformatie veroorzaken in het medialandschap van de toekomst. Bij de traditionele media (zoals televisie) zullen zich nieuwe toepassingen aanbieden zoals abonnee-televisie. Ook zullen totaal nieuwe communicatiesystemen en -applicaties geïntroduceerd kunnen worden, zoals de kabelkrant, teleshopping, telebanking, electronic mail, e.d.

'Beyond Broadcasting' geeft niet enkel een vrij exhaustieve schets van deze evolutie, tevens wordt ook uitvoerig ingegaan op de gevolgen van deze ontwikkeling op het traditionele omroepstelsel, op de film en op de toekomstige media-consument.

D.D.G.

J. GELSEI,
The Architecture of Videotex Systems,
Prentice-Hall Inc., Englewood Cliffs, New Jersey, 1983, 276 blz.

Dit boek geeft hoofdzakelijk een technische beschrijving van videotex en van teletekst, met name van de codering en de transmissie van signalen via verschillende kanalen. In het boek wordt o.a. zeer uitvoerig ingegaan op de in 1979 door ISO (International Standards Organisation) ontwikkelde OSI-norm (Open Sys-

tems Interconnection). Ook worden enkele voor de toekomst van videotex belangrijke technische innovaties en toepassingen behandeld, zoals transmissie via coaxkabel, gateway, telesoftware, e.d.

'The Architecture of Videotex Systems' geeft ongetwijfeld een volledig overzicht van de technische mogelijkheden van videotex tot op heden. De lectuur van het boek vereist niettemin een grondige technische voorkennis.

D.D.G.

G. CANTRINE, J. DESTINE, (ed.),
New Systems and Services in Telecommunications II,
North Holland, Amsterdam/New York/Oxford,
1983, 470 blz.

Dit boek bevat de referaten van het tweede internationale congres over 'New Systems and Services in Telecommunications', gehouden in Luik van 16 tot 18 november 1983.

Dit hoofdzakelijk uit zuiver technische bijdragen bestaande verzamelwerk bevat artikels over de digitale codering van beeld en geluid, transmissie- en distributienetwerken, gespecialiseerde satelliet-communicatiediensten, digitale technieken bij satellietomroep, hoge resolutie televisie en gesofisticeerde teletekst en videotex systemen.

Elke van deze 'clusters' wordt aan de hand van 7 artikels belicht.

D.D.G.

K.R. BROWN (ed.)
The Challenge of Information Technology,
North-Holland, Amsterdam/New York/Oxford,
1983, 355 blz.

Dit boek bevat de referaatteksten van het 41e FID-congres (Fédération Internationale de Documentation), gehouden van 13 tot 16 september 1982 te Hong Kong.

De bijdragen handelen over de relatie tussen spits-technologie in het algemeen en informatietechnologie in het bijzonder en de mogelijke impact daarvan op traditionele informatiediensten en op de informatie-industrie van de ontwikkelingslanden.

D.D.G.

G. BIERMANN,
Bildschirmtext, Neue Wege der Kommunikation,
Bastei/Lübbe, Bergisch Gladbach, 1984,
175 blz.

Videotex (Bildschirmtext) wordt in de Duitse Bondsrepubliek op relatief grote schaal gebruikt, althans in vergelijking met andere West-Europese landen. Op 5 jaar tijd hebben zich zo'n 10.000 gebruikers op het systeem aangesloten. West-Duitsland is ook het eerste (en vooralsnog enige) land dat de Europese CEPT-standaard in gebruik heeft genomen, in vergelijking met Prestel (Groot-Brittannië) en Télétel (Frankrijk) een gesofisticeerde norm die bijvoorbeeld verfijndere grafische voorstellingen mogelijk maakt.

In dit boek worden de technische basisprincipes, de infrastructuur, de algemene toepassingsmogelijkheden en de toekomstige evolu-

tie van Bildschirmtext beschreven. Dit nieuwe werkje heeft op alle andere Duitstalige boeken over dit onderwerp voor (voor zover ons bekend is dit het negende) dat het actueler is dan de vorige.

D.D.G.

K. BREPOHL,
Telematik, Die Grundlage der Zukunft,
Bastei-Lübbe-Taschenbuch, Bergisch Gladbach, 1983, 320 blz.

Dit boek gaat niet in op het ontstaan en/of de karakteristieken van de telematica zelf; in die zin is de titel wat misleidend.

'Telematik' behandelt wel de toepassingen van de telematica-evoluitie in het kantoor en voor de individuele gebruiker.

Eveneens wordt ingegaan op de invloed van de telematica op het gedrukte woord en op een aantal mogelijke gevolgen van de telematica op de maatschappij en het individu.

Talrijke tabellen en grafische voorstellingen vergemakkelijken de lectuur van deze complexe materie.

D.D.G.

Commission of the European Communities,
Electronic Document Delivery III / Electronic Document Delivery IV,
Learned Information, Oxford and New Jersey,
1982/1983, 55 blz./137 blz.

Beide rapporten werden opgesteld in opdracht van het Directoraat-Generaal 'Information Market and Innovation' van de EG.

- Electric Document Delivery III: "Electronic Publishing-Trends in the United States and Europe" is gebaseerd op discussies en interviews met experts uit de VS en Europa en op literatuuronderzoek. Het is geen studie over de beschikbare technologie voor elektronisch publiceren, maar stipt enkel de belangrijkste tendensen aan binnen de Europese en Amerikaanse 'electronic publishing' industrie.

- Electronic Document Delivery IV: "User Requirements and Product Availability of Terminals for Use in Electronic Document Delivery" gaat in op de 'hardware', in casu de eindstations die kunnen fungeren als dragers van informatie die via elektronische systemen wordt verspreid.

D.D.G.

Steve BLOOM,
Video Invaders,
Arco Publishing, New York, 1982, 219 blz.

Alles over videogames: de producenten, de ontwerpers, de verschillende typen... in een chronologisch perspectief en met een blik op de toekomst.

G.D.M.

SOAP OPERA

M.G. CANTOR en S. PINGREE,
The Soap Opera,
Sage Publications, Beverly Hills, 1983, 166 blz.

Cantor en Pingree bieden een compleet en leesbaar overzicht van dit minder bestudeerde Amerikaanse tv-genre. Afgaande op eigen onderzoek en dat van anderen, onderzoeken zij systematisch: de kenmerken van het genre en zijn wortels in de literatuur en de radio, de samenstelling van het belangstellende publiek, de manier waarop de in soap opera's getekende sociale en seksuele verhoudingen de kijkers beïnvloeden.

G.D.M.

De bijdragen in dit nummer zijn van:

Jan M. GUTTELING, drs. in de Psychologie,
Margot KUTTSCHEUTER, drs. in de Pedagogie en

Prof. Dr. Oene WIEGMAN, decaan van de Onderafdeling der Wijsbegeerte en Maatschappijwetenschappen, allen verbonden aan de vakgroep Psychologie van de Technische Hogeschool Twente, resp. als wetenschappelijk medewerker, wetenschappelijk ambtenaar en voorzitter.

Het onderzoek waarover zij een bijdrage publiceren wordt uitgevoerd in opdracht van het Nederlandse Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer.

Bart VANDERKERKEN, lic. in de Communicatiewetenschap, K.U. Leuven.

Jan SERVAES, lic. in de Communicatiewetenschap, K.U. Leuven en assistent aan het Centrum voor Communicatiewetenschappen, K.U. Leuven.

José RUYTER, drs. in de Perswetenschap en wetenschappelijk medewerker aan Radio Nederland Trainingscenter te Hilversum.

Carola MICHIELS, lic. in de Communicatiewetenschap, K.U. Leuven.